

KARL XII

AF

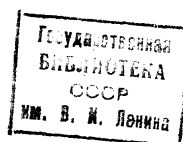
H. HJÄRNE

LJUS' FÖRLAG
STOCKHOLM

• • • 1900 • • •

· CENTRAL ·
TRYCKERIET
STOCKHOLM

244711-62

I.

Karl XII föddes på Stockholms slott den 17 juni 1682. Han hade alltså ännu icke fyllt femton år, när han tillträdde Sveriges krona vid sin faders död den 5 april 1697.

Han hade ej mycket att brås på för sin hälsa från vare sig fädernet eller mödernet. Men han var redan härdat genom ett enkelt lefnadssätt, kroppsöfningar och regelbundna vanor. Det hof, där han växte upp, var hvarken njutningens eller den förfinade smakens hemvist. Endast vid sällsynta högtidliga tillfällen varsnades där en anstrykning af tidens tunga prakt. Slottets hvardagslif, indraget och sparsamt, skilde sig från borgarhemmets nästan blott genom vidlyftigare utrymme, talrikare betjäning och en stelare kruserlighet. Där rådde sträng barnatukt, ytterligare inskräpt genom anständiga föredömen och grundad på ett uppriktigt fromhetsnit, som bar den lutherska ortodoxiens prägel i samdräkt med statskyrkans nyligen stadgade läroformler.

Den undervisning, som den unge konungen fått, liknade andra samtida furstars, var snarare bättre än den vanliga och främjad genom egen läraktighet och naturliga anlag. Men de lärometoder, som han varit underkastad, stödde sig på helt andra pedagogiska regler och handgrepp än våra dagars. Han liksom andra högborne lärjungar måste börja att inhämta kunskaper från sina spädaste år. Denna ansträngning, som ingen då för tiden fann öfverdrifven, gick han liksom så många andra igenom utan allt för svår skada. Han anförtroddes utan kamrater åt många lärare på en gång och efter hvarandra, de lärdeste och klokaste, som funnos att tillgå, professorer, ämbetsmän och militärer, som hvar i sitt fack talade med honom som med en fullvuxen. Han inöfvades tidigt i förståndsmässiga slutledningar från alla de vedertagna och orubbliga grund-

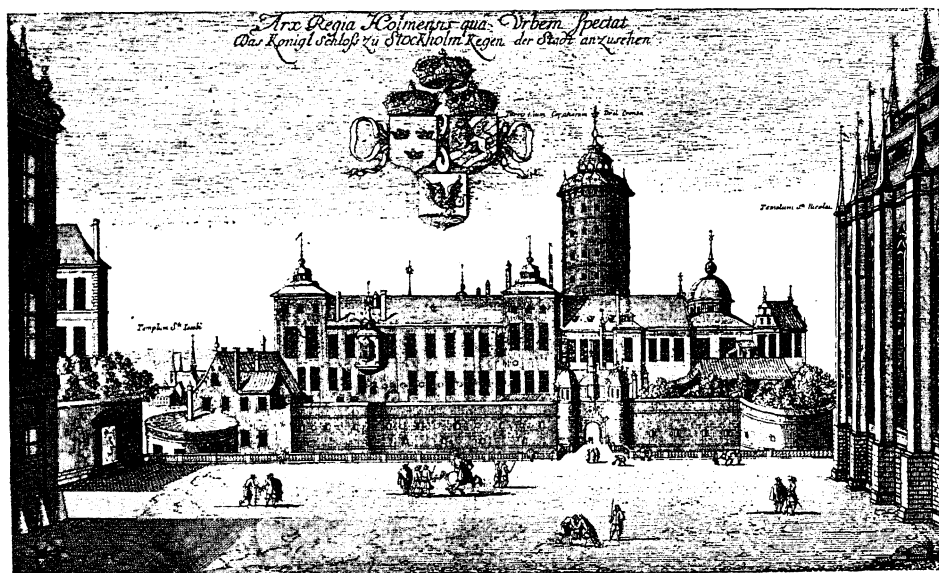
Ä

Ä

satser, som höfdes en kristen prins. Barnet skulle så snart som möjligt invigas i mandomens allvarliga tankegång och noga bevaras för sin ålders onyttiga infall.

Hans håg behöfde ej håller mödosamt tvingas att rätta sig efter en sådan uppfostran, hvars åsyftade och uppnådda resultat bestod i hvad som nu skulle kallas en underlig och farlig brådmognad. Men hans medfödda begåfning och frivilliga arbetsflit torde ha förebbyggt, att denna brådmognad alldeles stängde vägen för framtida själfständig utveckling. Att tänka följdriktigt och rätlinigt, när utgångspunkten var gifven, stämde förträffligt med hans skaplynn,

Stockholms slott på 1600-talet.

som föga grumlades af lifliga inbillningar och känslor. Hans fallenhet för matematik öfverskred medelmåttan, och för logiska disputationer röjde han mycket sinne. Längre fram i mannaåren visade han någon gång, att hans tankekraft äfven räckte till att vetgirigt pröfva själfva grunderna för hvad han inlärt.

Mest drogs han dock till den praktiska tillämpningen af vetenskapliga insikter. Befästningskonsten, som för ej länge sedan i Nederländerna och Frankrike blifvit satt i ett slags system, ingick under en sakkunnig officers handledning redan i hans barndomskurs. Äfven om taktiska och strategiska teorier, om artilleriets tillverkning